

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

maj 4 • 2021

MYNT I ROMERSKA BRITANNIEN

ETT NYTT ORDENSMUSEUM I REVAL (TALLINN)

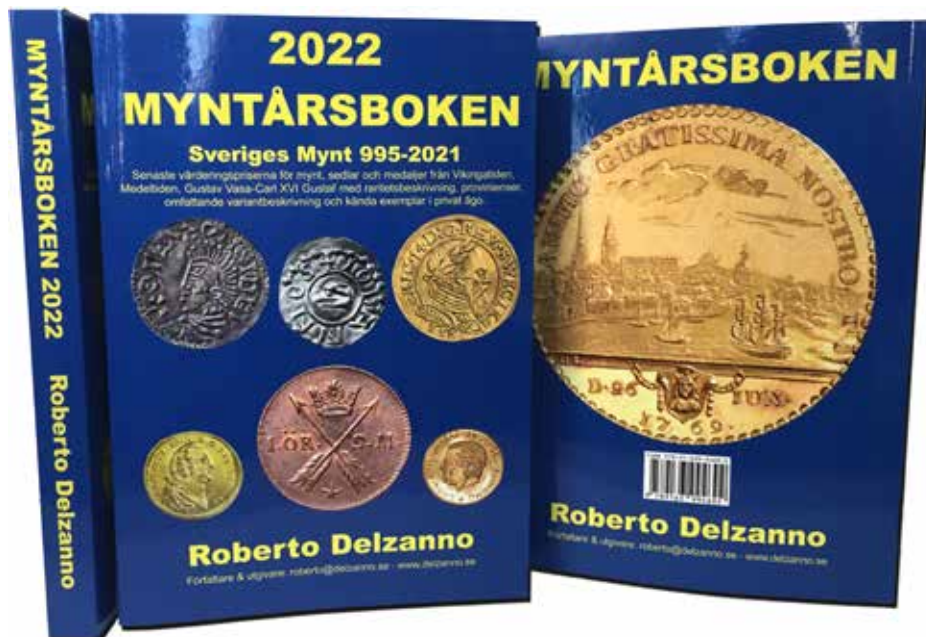
DUBBLA SLANTAR

BELLMAN VARKEN PÅ MYNT ELLER SEDLAR

30 SEK

MYNTÅRSBOKEN 2022

Ett dynamitpaket för endast 99:-

MYNTÅRSBOKEN 2022 - MYNT - SEDLAR - MEDALJER - Ut kommer 1 september
Den nya trådbundna, färgtryckta MYNTÅRSBOKEN 2022 (995-2021) innehåller samtliga guld, silver och kopparmynt från vikingatid, medeltid och fram till idag, kungliga medaljer och Riksbankens sedlar från 1666 fram till idag. MYNTÅRSBOKEN är ett dynamitpaket i A5-format, med utökad variantbeskrivning och med unik löpnumrering. Samtliga sällsynta mynt är angivna med raritet och kända exemplar i privat ägo baserat på 50 års statistisk forskning. Katalogen har utarbetats i samarbete med branschledande aktörer, för att uppnå den maximala syntesen av innehåll och värderingspriser, för att ge dig som läsare det absolut senaste inom numismatiken.

Pris endast 99:- + frakt!

Boken beställer du direkt från min hemsida: delzanno.se/litteratur

Roberto Delzanno

Numismatiker - Författare - Förläggare - 0708-865008
roberto@delzanno.se - www.delzanno.se

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17 n b
11522 Stockholm
Tel. 08 - 667 55 98
info@numismatik.se
Måndagar kl. 10 - 12 och 13 - 16
Se www.numismatik.se
om ev. tillfälligt stängt kansli.

Plusgiro 150007 - 3
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

200 SEK / år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt.
Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

Redaktionen ansvarar inte för ej
beställt material. Texter och bilder i
SNT lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på föreningens hemsida.
Den som sänder manus till SNT
medger detta.

Register över alla artiklar och
notiser i SNT 1977 - 2020 finns i
sökbart pdf-format på hemsidan.

TRYCK

Pipeline Nordic AB
ISSN 0283-071X

VÅREN 2021

Föreningens aktiviteter

SNF:s lokaler på Banérgatan är nu så gott som färdigrenoverade. Det är dock oklart när kansliet kan vara öppet för besök igen på måndagar. Vi återkommer med besked på hemsidan: www.numismatik.se

Kansliet kan under tiden nås varje dag på: info@numismatik.se

VARIOLATION

är den tidiga formen av smittkoppsvaccinering. En av de planerade medaljer som aldrig utfördes inom Gustav III:s medaljprojekt var den över femåriga kronprinsen Gustav Adolfs ympning mot smittkoppor 1783. Gustav själv hade koppypmpats tillsammans med sina syskon 1769.

I Kungliga Myntkabinettet finns åttiosex medaljvårdningar i planschverket *Skådepenningar öfver de förnämsta händelser, som tillhöra Gustaf III:s historia*. Den tilltänkta färdiga medaljen över koppypmpningen är en av dem och skulle ha utförts av Gustaf Ljungberger (1733-1787).

Åtsidan visar Gustav III. Frånsidans inskrifter: PERICULUM SALUTI (= Trygghet vunnen genom våda) och INOCULATIO VARIOLARUM IN PRINC : HAERED. MDCCCLXXXIII (= Koppypmpning på kronprinsen 1783).

MAJ

12 Föreningskväll – onsdag – OBS nytt datum!

Plats Numismatiska klubben i Uppsala – www.nku.nu – Gränbyskolans matsal, Uppsala

18.30 Föredrag. Bernt Thelin: *Papperspolletter*.

29-30 Svenska Numismatiska Föreningens Årsmöte 2021 – lördag till söndag

Plats Skara

Se årsmötesprogrammet på sidan 99 i detta nummer. Deltagande medlemmar uppmanas att besöka SNF:s hemsida www.numismatik.se för uppdateringar.

Kontrollera på respektive hemsida att mötet du tänkt besöka inte är inställt!

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlplan; buss 4, 44, 76.
Kansliet är öppet: måndagar kl. 10 - 12 & 13 - 16, om tillfälligt stängt se hemsidan.
Kansliet är stängt: midsommar - 1 september; jul- och nyårshelgerna.
Hemsida: www.numismatik.se.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida
www.numismatik.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.
På hemsidan kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

ANNONSPRISER

1/12 sida
47×50
mm
250 SEK

1/8 sida
72×50
mm
350 SEK

1/6 sida
47×105
mm
400 SEK

1/4 sida
72×105
mm
600 SEK

1/2 sida
151×105
mm
1 200 SEK

1/1 helsida
151×214 mm
2 000 SEK

mittuppslag
5 000 SEK

2:a & 3:e
omslagssidan
2 500 SEK

4:e omslagssidan
5 000 SEK

SNT behåller samma låga annonspriser även 2021

Annonsen på årsbasis får dessutom 20% rabatt – insänd pdf gäller

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning

Radannonser: SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt – kontakta info@numismatik.se

Annonsen som inte är förenliga med SNF:s och AINP:s etik avböjs

INNEHÅLL SNT 4 • 2021 – maj

ARTIKLAR OCH NOTISER

	SID.
Mynt i romerska Britannien	81–84
Ett nytt Ordensmuseum i Reval (Tallinn)	85–87
Ett "lavamynt" i Linköping	87
Ny lokal för Finska Numismatiska Föreningen – SNY	87
Dubbla slantar	88
Sedlar från Alingsås Manufacturie	89
Sveriges äldsta bevarade aktiebrev	89
Carl Michael Bellman varken på mynt eller sedlar	92–93
Kiettesta manufacturie stempel	97
Program för SNF:s årsmöte i Skara 29–30 maj 2021	98
Besökstips: Skaramissalet	98

FASTA RUBRIKER

NYTT OM BÖCKER – RECENSIONER – BOKTIPS – LÄSTIPS.	94–96
PRESSGRANNAR.	97
LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF.	100
PRESSKLIPP. 1900.	100
AUKTIONER & MÄSSOR.	100

OMSLAG

Birger Magnussons (1290–1318) penningar med M och B, vilka alla visar en krona på åtsidan och en bokstav på frånsidan. Diameter cirka 13 mm. Birger var son till Magnus ladulås och drottning Helvig. Den med M har föreslagits som präglad för fadern Magnus, i så fall 1290. Birger fängslade sina två bröder, Erik och Valdemar, år 1317 i det som kallas Nyköpings gästabad. Bröderna avled 1318 och Birger störtades av deras anhängare. Han flydde till Danmark och avled där för sjuhundra år sedan den 31 maj 1321.

KUNGLIGA MYNTKABINETTETS SAMLING. FOTO: GABRIEL HILDEBRAND, KMK.

MYNT I ROMERSKA BRITANNIEN

Av Andreas Westermarck

1. Antoninus Pius, AE sestertius.

Vid tiden för Kristi födelse, innan Britannien införlivades i det romerska imperiet, var det splittrat mellan olika småkungar eller mindre folkgrupper som styrde sina egna territorier. Myntprägling förekom, i både guld, silver och brons, i många av de olika områdena. På 50-talet f.Kr. genomförde Julius Caesar några militära expeditioner till Britannien under det Galliska fälttåget, men de resulterade inte i någon varaktig romersk närvaro i Britannien.

De skapade en ödemark och kallade det fred?

Ungefär etthundra år efter Caesars expeditioner väcktes ånyo det romerska intresset för Britannien, som införlivades i det romerska imperiet under det första århundradet. Invasionen inleddes under Claudius på 40-talet och de södra delarna av vad som i dag är England och Wales blev romerskt. Ett allvarligt uppror under 60-talet medförde sannolikt att taktiken bromsades upp. Under den Flaviska dynastin (69–96) återupptogs expansionsförsöken och ett allvarligt försök att införliva stora områden i nuvarande Skottland gjordes under 70- och 80-talen. Som så ofta bedrevs de militära operationerna ofta med hårt och skoningslöst våld.

Karta över romerska Britannien.

De mörkgröna delarna kontrollerades av romarna från början av 100-talet fram till cirka 410 och de ljusgröna under kortare perioder, till exempel under Antoninus Pius (138–162). Provinsindelningen är från den senare delen av perioden.

KÄLLA: POPULÄR HISTORIA 2010:10 s. 51.

Efter att det romerska styret konsoliderats ledde längre perioder av fred till urbanisering och växande välstånd. När intresset hos de styrande i Rom vid mitten av 80-talet vändes mot andra områden, bland annat Germanien, så verkar expansionsprocessen åter ha avstannat. Det ekonomiska värdet av att införliva de skotska områdena i norr bedömdes kanske inte heller var så stort. Se *Karta över romerska Britannien* ovan.

Mynt och penningväsende

De krigiska företagen gjorde ofta avtryck i den officiella propagandan. Militära segrar av Claudius' far i Germanien hade lett till att Claudius' bror fått tillnamnet Germanicus. På

liknande sätt fick nu Claudius' son tillnamnet Britannicus och bland annat en sestertius präglades med hans porträtt (*fig. 2*). Även andra mynt utgavs av Claudius i samband med de militära framgångarna. Ingen officiell myntprägling skedde dock i Britannien.

Eftersom den reguljära myntpräglingen inte var tillräcklig i de västliga delarna av imperiet inleddes under Claudius en inofficiellprägling av koppar- och bronsmynt. De officiella utgåvorna präglades i Rom verkar främst ha levererats till Italien och provinserna Raetien, Noricum och Pannonien, som ligger norr och nordost om Italien (Kenyon, 1992, s. 303). Den mynttyp som främst har

2. Britannicus, AE sestertius.

3. Claudius, AE as.

4. Commodus, AE sestertius.

5. Caracalla, AV aureus.

6. Victorinus, AE antoninianus, imitation.

7. Tetricus I, AE antoninianus, imitation.

8. Carausius, AR "denar".

9. Carausius, AE antoninianus.

imiterats är en *as* från Claudius (Kenyon, 1992, s. 30ff), *fig. 3*. I ett skattfynd från norra Frankrike verkar en stor del av kopparmynten ha präglats vid inofficiella myntverk i Gallien och Spanien, se Harper (2010). Sådana inofficiella utgivningar är vanliga också i Britannien och en del av mynten verkar ha präglats i de inofficiella myntverken i Gallien och Spanien.

Vissa mynt kan dock ha präglats i Britannien, eftersom de uppvisar likheter med de förromerska mynten som präglats på ön (Harper, 2010). Möjligen kan också personal från myntverken i Spanien eller Gallien ha förflyttats till Britannien efter invasionen och startat myntprägling på plats (Reece, 2012). Kopiorna verkar ha förvunnit i och med ökade leveranser av reguljära mynt under den Flaviska dynastin (Kenyon, 1992, s. 366). De förromerska mynten verkar också ha förvunnit snabbt ur cirkulationen, även om de kan ha cirkulerat parallellt med de romerska i något decennium i Icenernas område i Östangeln (Bland, 2017). I Durotrigernas område, som omfattade bland annat Dorset i sydvästra England, verkar de förromerska mynten ha cirkulerat parallellt med de romerska fram till mitten av 100-talet (Bland, 2018, s. 38 ff).

Bortsett från en del av imitationerna var de mynt som cirkulerade i Britannien präglade på kontinenten och levererades till ön. Vissa mynt verkar ha varit avsedda för att cirkulera enbart i Britannien och de återfinns i princip enbart där (Walton, 2011, s. 32f och Hopley, 1998, s. 69). Exempel är *sestertier* med frånsidor som avbildar Ceres, Vesta och Venus.

En annan intressant prägling, som dock verkar ha haft en något vidare spridning, är en *sestertius* utgiven under Antoninus Pius som illustreras i *fig. 1* och har Britannia på frånsidan. Präglingen har troligen samband med byggandet av den Antoninska muren i nuvarande Skottland eller relaterade militära operationer. Även andra militära operationer på ön, till exempel under Commodus och Caracalla, är omnämnda på mynten, se *fig. 4–5*.

Fyndmaterialet indikerar att en betydande del av de mynt som levererades var avsedda för de romerska militärförbanden på ön, särskilt under den inledande fasen av den romerska perioden eftersom fynd är vanligt förekommande i anslutning till militära anläggningar (Walton, 2011, s. 141). De fynd som görs i närheten av dessa består ofta av mynt utgivna under en relativt kort tid. Det verkar alltså som mynten levererats dit genom officiella leveranser, troligen för att bekosta den militära närvaron.

I mer handelsinriktade regioner är skattfynden mer varierade och i fynden ingår ofta mynt från flera olika tidsperioder, vilket kan tolkas som att de resulterat genom handel. Även sammansättningen av mynten i termer av valörer påverkades av graden av militär närvaro. I den mer militariserade nordvästra delen av Britannien var *denarer* den vanligast förekommande valören, medan i de sydvästra delarna cirkulerade ett flertal valörer och bronsmynten var betydligt vanligare (Walton, 2011, s. 104). De minsta bronsmynten (*semitis* och *quadrantes*) var dock betydligt mindre vanliga jämfört med på kontinenten (Reece, 2012).

Ytterligare en indikation på att högre valörer var mer betydelsefulla i områden med en hög militär närvaro är de brev som hittats i form av skrivtavlor av trä i fortet Vindolanda. Fortet är en befäst anläggning i nära anslutning till Hadrianus mur, som sträcker sig tvärs över Britannien, ungefär där gränsen mellan England och Skottland går i dag. I fortet var hjälptrupper, så kallade *auxilia*, förlagda. I breven nämns ofta monetära transaktioner och en mycket stor del av beloppen (drygt 80%) anges i *denarer* och en mindre del, ungefär en sjättedel, i *as* (Bland, 2018, s. 46–47).

Problemen hopar sig

Under 200-talet utsattes det romerska riket för ett ökat yttre tryck. Dessutom ökade de interna konflikterna, och tillsättningar av nya kejsare avgjordes ofta av militären. Detta

resulterade under andra halvan av 200-talet i en fragmentering av riket och några västliga provinser, bland annat Britannien, styrdes av en rad självständiga kejsare under knappt femton år.

Även områden i östra delarna av riket hade en hög grad av autonomi. Under Aurelianus (270–275) återtog centralmakten kontrollen av dessa områden. Problemen under denna period ledde till omfattande myntförsämringar och halten i silvermynten föll till mindre än 5%. Aurelianus genomförde en reform där vikt och silverhalt höjdes något. I Britannien är de mynt som utgavs i de västliga provinserna, då de var självständiga från Postumus till Tetricus I och II (perioden 260–273), mycket vanliga i skattfynd. Präglingen av imitationer verkar också ha varit betydande och kvaliteten varierande, se fig. 6–7, och sannolikt har en del av dessa präglats i Britannien. Metallanalyser indikerar att de var präglade av tidigare utgåvor av bronsmynt, exempelvis *sestertier*, se Walton (2011, s. 90). Däremot är de reformerade mynten som gavs ut från och med Aurelianus ovanliga i fynden. En förklaring till detta kan vara att växelkursen mellan de gamla och nya mynten var mycket ogynnsam, vilket medförde att de gamla mynten och imitationerna fortsatte att cirkulera. De utgör den övervägande delen av skattfynd med slutdatum åtminstone fram till 286 och är relativt vanligt förekommande fram till 317, se Bland (2018 s. 79 och s. 98).

Trots de instabila förhållandena när det gäller myntpräglingen, verkar det ha skett en betydande ökning av myntanvändningen under den andra halvan av 200-talet, se Gardner 2016, s. 494) respektive Walton och Moorehead (2016, s. 842).

”Brittiska imperiet”

Under 280-talet gjorde centrifugala tendenser sig åter gällande och Britannien och norra Gallien bröt sig loss från centralmakten under Causarius. Troligen med de två seklerna från cirka 1750 i åtanke kallar en del briter denna period för *”The British Empire”*.

Eftersom leveranser av mynt från kontinental myntverk av naturliga skäl upphörde, kom en relativt omfattande myntutgivning till stånd i Britannien och flera myntorter är kända, bland annat Londinium. Causarius verkar också ha försökt sig på en myntreform, och ”denarer” med hög silverhalt präglades (fig. 8). Dessa är dock relativt sällsynta, så om det var ett allvarligt menat försök verkar det inte ha varit så framgångsrikt.

Causarius försökte bli etablerad som en del av den romerska riksstyrelsen på kontinenten under Diocletianus och Maximinus. Detta avspeglades i propagandan, där Causarius kallade sig broder till de två kejsarna, se fig. 9 (*”Causarius et fratres sui”*). Det mottogs inte väl och den romerska centralmakten gjorde flera försök att återta kontrollen över Britannien och år 296 blev Britannien åter en del av riket.

De myntreformer som genomfördes av Diocletianus verkar ha haft genomslag också i Britannien, även om de lägre valörerna av billon och brons verkar ha lyst med sin frånvaro. Enbart den högsta valören av dessa (*folles*) verkar ha varit vanlig i Britannien (Reece, 2012). Detta kan vara en förklaring till att imitationerna, som var betydligt mindre och präglats under den senare delen av 200-talet, fortsatte att cirkulera fram till 310-talet.

10. Constantius I, AV medalj (kopia).

Det eviga ljusets återkomst – första halvan av 300-talet, en period av återhämtning

På 1920-talet hittades en skatt som bestod både av guldmynt och medaljer i Arras i norra Frankrike (Bastien och Metzger, 1977). Personen som efterlämnat skatten har av allt att döma ha befunnit sig i den omedelbara närheten av kejsarna Constantius I (293–306) och Konstantin den store (306–337) och hade sannolikt deltagit i fälttåget i Britannien. I fig. 10 ses en kopia av en av medaljerna. Från sidan illustrerar införlivandet av Britannien under centralmaktens kontroll. Constantius till häst välkomnas av Londiniums skyddsgudinna eller möjligen Britannia framför Londiniums murar, med texten *Redditor Lucis Aeterna* – återställaren av det eviga ljuset. Den romerska propagandan använder sig inte gärna av underdrifter.

Constantius återkom till Britannien år 306 i samband med stridigheter i de norra delarna av landet men avled i Eboracum (York). Hans son, Konstantin den store, utropades då av armén till kejsare.

Myntpräglingen återupptogs efter att ha varit nedlagd i ungefär ett decennium. I fig. 11 illustreras en *folles* som präglats i Londinium. Myntpräglingen fortsatte under några decennier, men därefter verkar myntverket åter ha lagts ned omkring år 325.

11. Konstantin den store, AE follis.

12. Magnus Maximus, AV solidus.

13. Konstantin III, AR siliqua.

Hädanefters präglades mynten på kontinenten och levererades regelbundet till Britannien, troligen fortfarande till betydande del för att finansiera krigsmakten på ön. Under en del perioder, till exempel från omkring 335 till cirka 350, verkar leveranserna ha varit låga, vilket återigen verkar ha lett till en ökning av andelen imitationer (Marsden, 2016). Om något myntverk ska anses vara huvudleverantör till Britannien under denna period så är det myntverket i Augusta Treverorum, dagens Trier (Walton, 2011, s. 33).

Kopparmynt ingår som en betydande del av skattfynden fram till omkring år 402, även om silvermynten blir allt viktigare från år 364, se Bland (2018, s. 100–109 och s. 119).

Farewell Britannia

Under den andra halvan av 300-talet utsattes det romerska riket åter för ett ökat tryck och i de västliga delarna gjordes flera upprorsförsök. På 380-talet reste Magnus Maximus upprorsfanan i Britannien men begav sig snabbt till kontinenten och lyckades nästan erövra den västliga delen av riket innan han besegrades. Sannolikt utgavs inga officiella mynt i Britannien under Magnus Maximus (här avbildad på en solidus, *fig. 12*), till skillnad från under Causarius och Konstantin den store.

I samband med den framgångsrika invasionen över Rhen år 406/7, bröt återigen uppror ut i Britannien. Flera kejsare hyllades och Konstantin III (*fig. 13*), som var den siste, verkar ha fört över alla reguljära romerska förband till kontinenten omkring år 410.

Leveranserna av mynt till Britannien verkar också ha upphört i början av 400-talet. Skattfynden indikerar att de sista kopparmynten som levererades var präglade senast 402 och de sista silvermynten 402–404. Under slutet av 300-talet och början av 400-talet är också skattfynden betydande – 97036 mynt har hittats med slutdatum 388–408, även om en del av dessa kan ha nedlagts något senare, eftersom inga nypräglade mynt längre

14. Volusianus, AR antoninianus.

levererades till Britannien. Efter att de reguljära romerska förbanden lämnat Britannien faller skattfynden mycket kraftigt. Under den följande perioden med slutdatum fram till 491 har enbart 57 mynt hittats, vilket är obetydligt jämfört med tidigare perioder, se Bland (2018, s. 108 ff).

Vid tidigare perioder med myntbrist hade reguljära mynt ersatts av imitationer, men det verkar inte ha skett annat än i mindre omfattning denna period, se Walton och Moorehead (2016, s. 844). Det ser alltså ut som att ekonomin avmonetariserades och sannolikt behandlades mynten som metall. De mynt som förekommer i skattfynd är ibland också avsedda att användas som smycken. Ett exempel på ett sådant mynt illustreras i *fig. 14*.

Sektorer som exempelvis keramikindustrier verkar också ha gått mycket starkt tillbaka under samma period (Halsall, 2007). Tillbakagången verkar också ha varit mycket kraftigare än i exempelvis Gallien (Cleary 2016, s. 140). Tillbakadragandet av den romerska administrationen kan alltså ha haft betydande negativa konsekvenser för Britannien och även den romerska stadskulturen verkar mer eller mindre ha försvunnit. Flera böner om att få hjälp från den romerska centralmakten förblev ohörda, sannolikt eftersom den var hårt pressad på kontinenten och det som en gång varit en blomstrande kultur tynade bort.

FOTO:

FIG. 1–13: CLASSICAL NUMISMATIC GROUP.

FIG. 14: BO GUNNARSON.

Referenser

- Bastien och Metzger (1977), *Le trésor de Beaurains (dit d'Arras)*, *Editions Numismatique Romaine*, Wetteren.
- Bland, R. (2017), *Coin Hoards and Hoarding (5): The Iron Age–Roman Transition*, *British Numismatic Journal*, vol. 87, s. 11–34.
- (2018), *Coin Hoards and Hoarding in Roman Britain AD 43–c. 498*, Spink London.
- Cleary, S. E. (2016), "Britain at the end of Empire", i *The Oxford Handbook of Roman Britain*, editorer Millett, Martin, Revell, Louise och Moore, Allison, Oxford University Press, Oxford.
- Gardner, A. (2016), "Changing Materialities", i *The Oxford Handbook of Roman Britain*, editorer Millett, Martin, Revell, Louise och Moore, Allison, Oxford University Press, Oxford.
- Halsall, G. (2007), *Barbarian Migrations and the Roman West 376–568*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Harper, P. (2010), *Stylistic Links among Copies of Bronze Coins of Claudius I Found in Britain and Spain*, *The Numismatic Chronicle* vol. 170, s. 105–114.
- Harrison, D. (2010), *Spåren efter romarna*. *Populär Historia* 2010:1, s. 48–53.
- Hobley, A. S. (1998), *An Examination of Roman Bronze Coin Distribution in the Western Empire A.D. 81–192*, *BAR international series* 688, Oxford.
- Kenyon, R. F. E. (1992), *The Copying of Bronze Coins of Claudius I in Roman Britain*, University College London.
- Marsden A. (2016), *Irregular Coinage in Roman Norfolk: An Overview*, *Norfolk Archeology* XLVII, s. 415–462.
- Reece, R. (2012), *Roman Britain and its Economy from Coin Finds*, *British Numismatic Journal*, vol. 82, s. 8–28.
- Walton, P. J., 2011, *Rethinking Roman Britain: An Applied Numismatic Analysis of the Roman Coin Data Recorded by the Portable Antiquities Scheme*, University College London.
- Walton, P. och Moorehead, S., 2016, "Coinage and the Economy", i *The Oxford Handbook of Roman Britain*, editorer Millett, Martin, Revell, Louise och Moore, Allison, Oxford University Press, Oxford.

Ett nytt Ordensmuseum i Reval (Tallinn)

Av Tom C. Bergroth

I januari år 2017 öppnades officiellt Europas nordligaste specialmuseum *Tallinna Rüütliordude Muuseum (Tallinn Museum of Orders of Knighthood)*. Museet är helt privatägt och utgörs av en privatsamling. För dess verksamhet ansvarar ett förtroenderåd, en styrelse vars ordförande är numismatikern, filatelisten och faleristikern Valery Gluschuck. Föredragande i rådet är museets intendent Catherine Lapinsh, som ansvarar för museet och utställningsverksamheten. Museet finansieras av transportbolaget *WETT International Transport*.

Ordensmuseets 'skyltfönster' och entré.

Strumpebandsordens mantel.

Museet fick som första elddop uppgiften att anordna och stå värd för den XI. Konferensen för europeiska faleristiska föreningar den 1–3 september 2017. Avvikande från det normala producerade museet även en publikation (*Materials of the XI European Conference of Phaleristic Societies 2018*) med de föredrag vilka hölls under konferensen.

Museet har även en egen hemsida – www.tallinnmuseum.com – med nyheter i anslutning till ordnar och utmärkelsetecken. En sådan är till exempel historien om det praktfulla exemplaret av polska Vita Örns ordens Kors, vilket antas ha tillhört tsar Peter den Store av Ryssland. Se vidare artikel på museets egen hemsida. Specialartiklar i olika ordensrelaterade ämnen förekommer också.

Samlingen är i många avseenden intressant. En specialinriktning är briljanterade ordenstecken. Museet är inrymt i ett hus från tidigt 1800-tal

(adress Kuninga 3 i Gamla stan), ritat av sedermera stadsarkitekten Carl Ludvig Engel i Åbo, alldeles bakom det gamla Rådhuset. Källarplanet, med valv från 1400-talet, inrymmer själva utställningen, fördelad på tre rum. På väggarna finns skärmar med informativa korta texter om ordens- och belöningsväsendets utveckling, tryckta på glas. Texterna är på estländska och engelska.

Den ursprungliga basutställningen har under 2020 – då museet varit stängt på grund av pandemin – helt byggts om. I den gamla utställningen presenterades omkring åttio olika ordnars insignier. Nu är antalet något reducerat, men här kan man beundra alla kända riddarordnar från Gyllene Skinnets orden och Strumpebandsorden till vår tids moderna förtjänstordnar. De svenska ordnarna har en egen vitrin liksom Danmark och Finland.

Monter med kejsardömet Österrike-Ungerns ordnar.

Kungadömet och republiken Italien.

Den nya basutställningen har omstrukturerats med en pedagogisk inriktning som inleder med de andliga och så kallade stora riddarorden från 1400-talet och fram till 1900-talets förtjänstordnar. Enskilda teman i egna vitriner är bland annat militära ordnar för tapperhet i fält, damordnar och utmärkelsestecken för kvinnor, ordnar för konst och vetenskap, Röda kors-utmärkelsestecken, kommunistiska statsordnar och utmärkelsestecken med mera. Även ett antal ordensdräkter, från Strumpebandsordens mantel till Malteserordens galauniform eller bayerska S:t Georgs-ordens riddardrätt finns att beskåda. Med tanke på yngre besökare finns en vitrin som enbart lyfter fram tyska ordnar med heraldiska vapendjur som huvudsymbol.

Att ordnar alltid har spelat en roll i samhället och varit en nödvändighet visar hur ett ordensväsendet trots ändrad statsform fortlever från kejsardömet Österrike-Ungern till den första och andra Republiken Österrike men med nya former för

ordenstecknen. I andra länder togs endast kungliga kronor och liknande attribut bort medan den ursprungliga formen på ordenstecken bibehölls. Här må nämnas den år 1847 instiftade norska S:t Olavs-orden, vilken efter unionsupplösningen år 1905 fick en helt ny design.

Ägaren av samlingen har fascinerats av ordenstecknens skönhet och utförande. Brillanterade ordenstecken är väl representerade i utställningen. Likaså är många ordenstecken utställda i sina vackra och ofta påkostade etuier. En i ögonen fallande detalj är den rikliga förekomsten av ordenskedjor. Det europeiska ordensväsendet kopierades av andra världsdelar, Sydamerika från och med tidigt 1800-tal under senare delen av århundradet av länder i Fjärran Östern. Här kan bland annat också ses kejsardömet Mantschukos Orkidéblommans orden från 1934–1945. Dessa ordnar följde den europeiska strukturen, men i symbolik, färg och utformning skiljde sig ordenstecknen markant från de vedertagna kors-

och medaljongformerna. I sydamerikanska ordnar utgör solen en ofta återkommande symbol. En annan världsdela är Afrika med sina nya stater från mitten av 1900-talet, vars ordenstecken har en betydligt modernare design och band med starka färgkombinationer.

Vad som tyvärr saknas är en större samling av de estniska orden från mellankrigstiden 1918–1939. Det ersätts tills vidare med en instruktiv väggskärm som presenterar ordensväsendet. Någon besökare kan även undra varför många marionettstater under andra världskriget inte är presenterade eller att några länder inte för närvarande finns representerade. Det beror delvis på det begränsade utrymmet. I stället kommer särskilda temautställningar att ordnas med jämna mellanrum som lyfter fram dessa.

På bottenplan finns museets entré med kassa och souvenirbutik. En del facklitteratur är även till salu här. På samma våningsplan, men inte tillgängligt för besökare, finns också

museets kontor, fackbibliotek och bildarkiv. Då detta är ett levande museum finns inte en utställningskatalog vilken presenterar allt som är utställt. I stället finns en liten skrift som utgör en introduktion av ordensväsendets utveckling i korthet med exempel från olika länder och dess ordnar ur samlingen. Det är en praktfull broschyr i helfärg på 72 sidor, tryckt på engelska utöver estniska, ryska, tyska och finska.

Att resa till Reval är relativt lätt att göra från Stockholm (när trafiken kan återupptas) med färja över dagen. Ett besök kan varmt rekommenderas (se: www.tallinnmuseum.com).

Observera att på grund av rådande omständigheter är museet för närvarande öppet endast för guidade visningar efter överenskommelse men utan extra kostnad, det vill säga med normal inträdesbiljett (vuxna €12, barn över sju år €5).

FOTO: TOM BERGROTH.

Ny lokal för Finska Numismatiska Föreningen – SNY

Efter att Petteri Järvi vid årsskiftet drog sig tillbaka som ordinarie medlem i Finska Numismatiska Föreningen och Aki Tsupari blev ordförande har jag tagit över de viktiga nordiska kontakterna. Ni hittar nedan mina kontaktuppgifter.

Även en annan, mycket viktigare förändring inträffade vid påsken när föreningen flyttade till en ny traditionsrik lokal i centrala Helsingfors.

Adressen är Manegegatan 2a, FI-00170 Helsingfors. Telefonnummer och e-post är oförändrade.

Yrjö Hyötyniemi
yrjo.hyotyniemi@outlook.com
Tel. +358 40 6619669

Ett "lavamynt" i Linköping

EFTER DET SPEKTAKULÄRA utbrottet av sprickvulkanen Fagradalsfjall på sydvästra Island som började den 19 mars 2021 kan det kanske vara av intresse att ta en titt på lite "vulkanologisk exonomia". I Sverige har vi inga egna aktiva vulkaner, men bitar av sådana gömmer sig däremot i museisamlingar runt om i landet.

Hos Östergötlands museum i Linköping finns ett speciellt märkvärdigt föremål – en bit stelnad svart lava, i vars mitt är ett mynt insmält. Stenen tillhörde en gång i tiden godsägaren Henric Westman (1853–1937) och var en souvenir från den allra mest kända vulkanen: Vesuvius, som år 79 e.Kr. ödelade städerna Pompeji, Herculaneum, Oplontis, Stabiae och flera andra romerska bosättningar.

Det är lätt att föreställa sig "lavamyntet" i Linköping som en kvarleva av denna forntida katastrof, ett romerskt kopparmynt inbäddat i lavan som i århundraden täckte Pompeji. Men faktum är att souvenirer av denna typ tillverkades i relativt stor skala under 1700- och 1800-talen, även i vissa fall in i 1900-talet. Vesuvius har haft långt mycket mer aktivitet än

Ett så kallat lavamynt i Östergötlands museum, Linköping. Mått 70×50×32 mm.

FOTO: ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM.
DIGITALTMUSEUM.SE/021026918707/LAVA

bara dess mest kända utbrott och genom att samla in stycken av ännu flytande lava kan en mängd olika typer av kreativa souvenirer skapas, bland annat alltså mynt i stelnad lava.

Ett par "lavamynt" liknande det i Östergötlands museums ägo kan beskådas på det walesiska nationalmuseets webbsida tillsammans med ett par besläktade souvenirer, på följande länk: www.museum.wales/blog/2018-10-22/Souvenirs-from-a-volcano/

Anton Larsson

Svenska Numismatiska Föreningen
Swedish Numismatic Society

Svenska Numismatiska Föreningens hemsida www.numismatik.se

Hemsidan handhas av SNF:s webbansvarige Lennart Castenhag. Här finns nyheter såsom litteraturtips, föreningens kommande aktiviteter, SNT sedan 1972 i pdf-format: numismatik.se/2publikationer/

SNT:s författar- och artikelregister:
numismatik.se/2publikationer/SNT_register_till_2020.pdf
Numismatiska artiklar utöver dem som publiceras i SNT. Se också exemplen på falska mynt: numismatik.se/2falska/

Hemsidan uppdateras så gott som dagligen.
Tillsammans kompletterar hemsidan och SNT varandra.
e-post: webmaster@numismatik.se

Dubbla slantar

KOPPARMYNT I VALÖREN 1 öre silvermynt (sm) präglades under Fredrik I:s tid sedan år 1730 i Avesta. Men redan året därpå väcktes tanken på att ”för besparing av både tid och kostnad” även prägla 2-ören.

Förslaget kom dock inte i verkställighet förrän år 1743. Innan detta kunde realiserats var man tvungen att inskränka den blindmyntning (tillverkning av myntplattor) som handelsmännen Walter och Herman Pettersson beställt för holländsk räkning i Avesta. Det var nämligen avsevärda mängder koppar som på så sätt upptog brukets och myntverkets kapacitet.

Vid mitten av oktober 1743 beordrade riksrådet Kammarkollegiet att upprätta ett nytt präglingsverk i Avesta för sländet av 2-ören. Man förmodade nämligen att det befintliga, vari 1 öre sm slogs, inte skulle räcka till. Det var dock bråttom; det nya verket skulle vara färdigt innan vintern inföll, så att det skriande behovet av kopparmynt i landsorten kunde täckas.

Chefsgravören i Avesta, Johan Wikman (gravör 1730–1751), fick antagligen uppdraget att rita ett eller flera förslag till de nya 2-örens utseende. Den godkända förlageteckningen har nämligen bevarats, se bilden härintill. Till skillnad mot 1-örens åtsida, som uppvisade krönta F i spegelmonogram, så försågs 2-örena med en krönt sköld med Götavapnet, omgivet av tre kronor och bokstäverna: F[ridericus] I[primus] S[uecorum] G[othorum] V[andalorum] R[ex].

Den 27 oktober hade man kommit så långt, att myntinspektoren Alexander Rudolph Fabritius i Avesta hade översänt ett nyslaget prov på ett 2-öre till Kammarkollegiet. Det beslöt att upprätta en förordning om 2-örens gångbarhet och ett utkast till den skulle översändas till Kungl. Maj:t (i praktiken riksrådet) för dess ”höga approbation” tillsammans med provmyntet.

Förlageteckning till de nya 2-örens utseende.

FOTO: FÖRFATTAREN.

Den tryckta förordningen ”*angående de dubbla eller Twå Öres Silfvermynts Slanternes gångbarhet*” är daterad den 29 oktober 1743 och är i sig ett trevligt samlarföremål, eftersom den innehåller en avbildning av de nya 2-örena, vilket är ovanligt. Benämningen ”slant” för 1 öre sm i koppar är belagd sedan drottning Kristinas tid; 2 öre sm blev således kallad en dubbel slant, vilket i sin tur motsvarade 6 öre kopparmynt.

Efter 1776 års myntrealisation blev 2 öre sm lika med $\frac{1}{2}$ skilling, men när man år 1802 började prägla om de gamla 2-örena blev det märkligt nog till valören 1 skilling. Detta berodde på en kombination av präglingskostnaderna och ett fallande kopparpris. Den 23 juli 1803 utkom dessutom en kungörelse om avlysning av de utlöpande gamla kopparmynten.

Efter den 29 augusti samma år skulle de inte längre vara giltiga, utan bara accepteras till metallvärdet i kronopubborderna, till ett pris av 10 skilling per mark viktualievikt.

Bengt Hemmingsson

Källor och litteratur

Förlageteckningen till 2 öre sm 1743 finns bevarad i signum D 202, Kungl. Biblioteket.

Inrikescivilexpeditionen, rådsprotokoll vol. 30: 15/10 1743 fol. 1122v-1124r (Riksarkivet).

Kammarkollegiet, kansliet. Protokoll A1a vol. 184: 27/10 1743 s. 4844 (Kammararkivet).

A. W. Stiernstedt: Om kopparmyntningen i Sverige och dess utländska besittningar, I. Mynthistoria. *Kongl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens handlingar* 23, 1863, s. 347f., 425ff.

Sedlar från Alingsås Manufacturie

Om någon läsare har sett någon sedel från Alingsås Manufacturie eller känner till något om dem är undertecknad tacksam för att få meddelande om detta, lämpligen till denna tidnings redaktion: info@numismatik.se

I **TIDNINGEN** *Göteborgska Nyheter* den 17 augusti 1765 finns en notis som visar att "Alingsås Manufacturie" gav ut och använde sig av egna sedlar, så kallade valuter:

Kungöres att de vid Alingsås manufacturie utgivna och av herr Johan Alströmer tecknade valuter för 16 öre silvermynt, inte kommer att gälla längre än till nästkommande september månads slut, inom vilken tid innehavaren av sådana sedlar bör anmäla sig till deras inlösen, emot Banco Transport Sedlar hos herr Johan Frans Podolyn, uti herr Peter S. Bagges hus vid stora Bomen.

Hvarjämte lämnas en varning, att av dylika valuter har det funnits några förfalskade, vilka icke varda emottagna, men om någon bevisligen kan upptäcka förfalskaren utlovas därför i belöning, Ett hundrade Daler Silvermynt.

Alingsås Manufacturie startades av Jonas Alströmer (1685–1761). Han var inte bara "mannen som populariserade odlandet av potatis i Sverige" utan även affärsman, friherre och grundare av manufakturverket i Alingsås.

Jonas Alströmers fjärde son Johan Alströmer (1742–1786) tog tillsammans med brodern Patrik Alströmer ansvar för manufakturerna i Alingsås då hans bröder lämnat för andra verksamheter. Då Johan Alströmer stannade kvar i Alingsås blev det han som skötte det mesta på plats. Johan Alströmer var kanske också den som var affärsman av bröderna.

Sedlarna skulle lösas in hos Johan Frans Podolyn, som bland annat var myntsamlare och numismatiker. Podolyn (1739–1784) är en intressant

Johan Alströmer (1742–1786).
Porträtt målat av Per Krafft
den äldre, 1770-tal.

FOTO: BUKOWSKIS.

person. Han var född i Lissabon, och var son till det svenska sändebudet där. Efter utbildning i Stockholm kom han i kontakt med Jonas Alströmer. Så småningom blev Podolyn verksam hos Alingsås manufakturverk och hos Sahlgren & Alströmer i Göteborg. Han deltog också flitigt i det göteborgska kulturlivet.

Dessutom var Podolyn en stor myntsamlare och även initiativtagare till ett flertal medaljer. Numismatikern Bo Gustavsson i Göteborg har skrivit en intressant skrift om Johan Frans Podolyn, myntsamlare och numismatiker. Skriften ingår i Göteborgs Numismatiska Förenings Småskrifter, nummer 29.

Sedlarna, eller valuter som de kallades, förbjöds genom en kunglig Förordning den 22 oktober 1766. Framst var det köpmän i södra Sverige som använde sig av dessa sedlar, då det strax efter mitten av 1700-talet uppstod brist på skiljemynt i landet. Men det finns även exempel på att de

användes av företag, som exempelvis Alingsås Manufacturie.

Några sedlar från Alingsås Manufacturie är vederligen inte bevarade till våra dagar. Men att valören 16 öre silvermynt använts framgår av notisen i tidningen. Däremot är årtalet inte känt.

För omkring sextio år sedan efterlyste sedelforskaren Torgny Lindgren valuter från Hessensteinska regementet i Göteborg, omnämnda i *Göteborgska Magasinet* 1763. I *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 1961 och i *Myntkontakt* 1977 skriver Lindgren om regementsvaluterna och efterlyser upplysningar om dessa. Inte heller några av dessa sedlar är bevarade till vår tid.

Magnus Widell

Sveriges äldsta bevarade aktiebrev

ALINGSÅS MANUFATURVERK efterlämnade Sveriges äldsta bevarade aktiebrev. De utställdes den 31 december 1728 och baserades på lotter om 100 daler sm.

Ett exemplar finns på Kungliga Myntkabinetet och kom till samlingarna i samband med införlivandet av Handelsbankens bankmuseum år 1974, inv.nr 30000. Det är undertecknat av bland andra Jonas Alström (1685–1761), som han hette innan han adlades, samt hans vän grosshandlaren Abraham Arfwedson (1696–1779), vars sons sons son var numismatikern John Edvard Arfwedson (1811–1855). Denne var en av sin tids större samlare av mynt, polletter och medaljer samt böcker i numismatik.

MGL

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

AUKTION 36

15-16 maj

För aktuell information om auktionen, se vår hemsida och läs våra nyhetsbrev.

Dukat 1796. Präglad av guld från Ädelfors i Småland. Ettårstyp. **RR.** 01)(01/0.
Säljs på auktion 36

INLÄMNING PÅGÅR

Just nu pågår inlämning för fullt till höstens kvalitetsauktion, som avhålls 2-3 oktober.
Våra förmånliga villkor och den urstarka marknaden är en oslagbar kombination!

Prisexempel:

Dukat 1754. Präglad av guld från Östra Silvbergs gruva i Dalarna. **RR.** 1+/01)(1+.
Såld på auktion 35 för 405.000 kr (= 480.938 kr inkluderat provision).

Myntauktioner i Sverige AB

Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda

E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon: 08-410 465 65

www.myntauktioner.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

VI SES PÅ SOMMARENS OCH HÖSTENS MÄSSOR!

Vi kommer att delta på följande mässor:

- 3 juli:** Kulturhuset, Sävsjö, kl. 11-16 (arrangör: Sävsjö myntklubb)
- 21 augusti:** Norrköping, Stallet, Slottsgatan 130, kl. 10-15 (arrangör: Norrköpings myntklubb, www.norrkopingsmyntklubb.se)
- 4 september:** FRIMYNT, Idrottens hus, Helsingborg, kl. 11-17 (arrangör: Helsingborgsutställningar, www.frimynt.se)
- 25 september:** Lund (arrangör: Sveriges Mynthandlares Förening)

Vår stab på senaste FRIMYNT

Myntauktioner i Sverige AB

Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda

E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon: 08-410 465 65

www.myntauktioner.se

Carl Michael Bellman varken på mynt eller sedlar

1. Carl Michael Bellman.
Gipsmedaljong av Johan Tobias Sergel,
1787. Diameter 65 cm.

SAMLING OCH FOTO:
NATIONALMUSEUM.

EN MÄNGD PORTRÄTT av Sveriges nationalskald Carl Michael Bellman (1740–1795) återfinns långt efter hans död på allt från statyer och medaljer till enklare märken, på frimärken och som prydnad på vardagliga föremål. Flera av medaljerna har utgivits av sällskap och samfund ägnade Bellman och hans verk. En medalj utgavs i guld, silver och brons av Samfundet Kungl. Myntkabinetets Vänner år 1990 till 250-årsminnet av hans födelse. Formgivare var den i numismatiska sammanhang så välkände och uppskattade skulptören Ernst Nordin.

Bellman nämner gärna och ofta både sin brist på pengar och önskan om ett överflöd av sådana i sina texter. Han blandar officiella benämningar med folkliga uttryck (och ibland poetiskt formulerade egna) för sin tids betalningsmedel. Vår kunskap om pengar i 1700-talets vardag och i folkmun skulle onekligen ha varit fattigare utan honom. Det kan därför tyckas självklart att hylla Bellman på mynt och sedlar. Särskilt när man haft hans eget århundrade i åtanke.

2. Frammärken utgivna 1940 till 200-årsminnet av Bellmans födelse.

FOTO: FÖRFATTAREN.

Men så är det inte alls. Inget minnesmynt har förärats Bellman. Ett guldmynt om 1000 kronor och ett silvermynt i valören 200 kronor utgavs till 200-årsminnet av mordet på den av Bellman så beundrade Gustav III (regent 1771–1792) med kungens porträtt på åtsidan.

Inte heller finns det någon banksedel med bild på Bellman eller ens en enda rad ur hans diktning. Gustav III:s porträtt i profil ses på framsidan av 50-kronorssedeln som utgavs åren 1965–1981. Fig. 9. På baksidan ses en stående Carl von Linné (1707–1778). Som sedelns vattenmärke valdes ett profilporträtt av den samtida poeten Anna Maria Lenngren (1754–1817). År 1792 skrev hon dikten 'Myntets fyra åldrar', i vilken mynt av guld, silver, koppar samt slutligen pappersåldern berördes. Fig. 7.

Bellman var omnämnd bland förslagen till 1700-talets kulturpersonlighet i Riksbankens sedelserie med tema århundraden. I stället återkom Carl von Linné med Alexander Roslins (1718–1793) porträtt av honom på 100-kronorssedeln utgiven från 1987. Fig. 8. Linné förekommer oftare än någon annan förutom våra regenter på våra sedlar. Linné finns nämligen på både av Riksbanken och privatbanken Smålands Enskilda Bank utgivna sedlar.

Just år 1987 skulle det annars ha varit lämpligt att ge ut en sedel med den välkände och ofta återkommande

porträttmedaljongen över Bellman med vinlövskrans, som utfördes 1787 av hans jämnårig gode vän Johan Tobias Sergel (1740–1814). Fig. 1. Den berömda bilden hade förvisso redan visats med första hyllningen till Bellman på frimärken. Valörerna 5 och 35 öre utkom från 4 februari 1940 till 200-årsminnet av hans födelse. Fig. 2. Ett förstadagsbrev visar Per Krafft den äldres (1724–1793) kända målning av Bellman, beställd av Gustav III år 1779. Fig. 3. Just de frimärkena och andra med vinmotiv användes i Systembolagets frimärksskytning år 1979 som ett led i deras Spola kröken-kampanj.

Tre olika frimärken med Bellmanmotiv i valören 2:50 kronor gavs ut femtio år senare, 1990, till 250-årsminnet av hans födelse, Fig. 4, i ett häfte tillsammans med en annan av våra nationalskalder, Evert Taube (1890–1976). På omslagshäftet visas teckningen av en morgontrött Bellman utförd av vännen Sergel 1790. Evert Taube står staty på Järntorget utanför Bellmans första arbetsplats, Riksens Ständers Bank, åren 1757–1763.

Ännu ett frimärke utkom 2006, nu med temat musik under 1700-talet. Poeten Bellman hade hyllat Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) med en minnesdikt kort efter dennes bortgång. Fig. 5.

År 2014 utgavs ytterligare ett frimärke, denna gång i den höga

3. Vinjett på förstadsbrevet den 4 februari 1940 med Per Krafft den äldres målning av Bellman, 1779.

FOTO: OKÄND.

valören 100 kronor med en bild som utgår från det ofta använda Bellmanporträttet utfört av Per Krafft. Utgivningen av frimärket motiverades av att "hans betydelse för den svenska litteraturen har jämförts med Shakespeares för den engelskspråkiga. Bellmans produktion var både rik och omväxlande, allt ifrån dikter och visor till psalmer". Lanseringen gjordes på Frimärkets dag, vilken sammanföll med Gustav III:s dödsdag den 29 mars. Fig. 6.

Vad gäller William Shakespeare (1564–1616) så är även hans texter fulla av hänvisningar till pengar i allmänhet och till mynt i synnerhet. Ännu fanns ju inte banksedlar. År 2016 utkom brittiska mynt till 400-årsminnet av hans död 1616.

Våra nuvarande sedlar, utgivna 2015–2016, hyllar enbart senare tids verkande kulturpersonligheter, bland andra Evert Taube. Inte heller här fanns plats för vår av betalningsmedlens uttryck så roade och förmedlande Bellman. Och nu är det väl för sent.

De många skiftande och fina frimärkena till trots hade det enligt min mening passat bra också med mynt och sedlar vad gäller just Carl Michael Bellman.

Monica Golabiewski Lannby

4. År 1990 utkom tre frimärken med Bellmanmotiv i valören 2:50 kronor till 250-årsminnet av hans födelse samt tre med Evert Taube född 1890 i samma häfte.

FOTO: GÖRAN REUTLERT.

5. Frimärket för föreningsbrev utgavs år 2006 med temat musik under 1700-talet.

FOTO: GÖRAN REUTLERT.

6. Frimärket i valören 100 kronor utgavs år 2014 motiverat av Bellmans betydelse för den svenska litteraturen.

FOTO: GÖRAN REUTLERT.

Stort tack till Göran Reutlert på AB Philea för foton och tips om frimärken.

Läs gärna även Jennie Nells artikel i: bellman.org/HB/HB_2014_01.pdf

7. Anna Maria Lenngren, f. Malmstedt. Silver. Gravör: G. A. Enegren, 1818.

SAMLING OCH FOTO: SKOKLOSTERS SLOTT.

8. Carl von Linné (1707–1778) och 9. Gustav III (regent 1771–1792) var samtida med Carl Michael Bellman (1740–1795) och är de personligheter som förekommer oftast på våra sedlar förutom Gustav Vasa (regent 1521–1560).

FOTO: MAGNUS WIDELL, UR SNT 2019:4, DETALJER.

Roberto Delzanno: Sveriges

Myntbok 995–2022. 2020.

Del 1, s. 1–679. Del 2, s. 680–1326.

ISBN 978-91-639-9468-5.

Tryckt med bidrag från Gunnar

Ekströms stiftelse för numismatisk

forskning samt Sven Svenssons

stiftelse för numismatik.

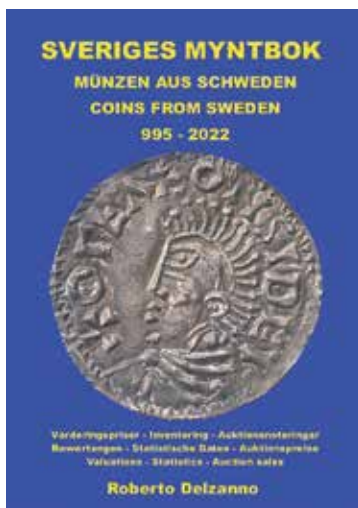
Sveriges Myntbok 995–2022, nytt illustrerat referensverk

I december månad 2020 lanserades ett efterlängtat, modernt skrivet och färgillustrerat referensverk, *Sveriges Myntbok 995–2022*.

Sammanfattningsvis omfattar detta 2-volymsvverk över 1300 sidor i A4-format med den respektabla totalvikten 6 kg. Mellan de robusta klotbandspärarna inryms Sveriges och dess besittningars präglade silver-, koppar- och öadla metallmynt samt ett representativt urval kungliga och andra event-medaljer. Vidare förtecknas kända provmynt och en del avarter präglnsdefekter bland modernare mynt.

Primus motor bakom detta imponerande storverk är projektören, mynthandlaren, författaren och förläggaren Roberto Delzanno med tiotals års erfarenheter som medarbetare hos flera välkända myntauktionshus och mynthandlarföretag. Sveriges Myntbok föregicks av samme författares volym med svenska guldmynt och ett urval kungliga och andra guldmedaljer utgiven 2019. Därmed har nu ett standardiserat referensverk täckande hela den svenska myntutgivande drygt tusenåriga epoken lämnats över till såväl de svenska som internationella brukarna (de flesta texter är på såväl svenska, engelska som tyska) i den numismatiska hobbygenren, auktionshusen och akademiska intressesfären och museer, samlingsförvaltare och försäkringsindustrin.

Boksviten Sveriges Myntbok i tre delar utgör en efterlängtad förnyelse av nyttobibliotekets referensförteckning som hittills motsvarats främst

av den populärt kallade SM-boken, *Sveriges Mynt*, utgiven 1976 av författarna Bjarne Ahlström, Yngve Almer och Bengt Hemmingsson samt *Sveriges Medeltidsmynt 1970* av Lars O. Lagerqvist. Därtill har *Myntboken* av Archie Tonkin sedan 1970 utgjort en av flera årligen/periodiskt vägledande värderingsböcker utgivna parallellt samt ett par titlar täckande bernadotteperiodens myntning.

Med nya akademiska och samlarvän publicerade i böcker, artiklar och noter i auktionskataloger med mera har nu dessa kompletterande informationer och uppdateringar av gamla fakta i stort inarbetats och i väsentlig utsträckning mycket förtjänstfullt illustrerats med knivskarpa färgbilder. Detta har varit möjligt med breda kontaktytor och välvilliga refererade samarbeten med branschens svenska och utländska auktionsföretag, erhållna publiceringsrättigheter av bildmaterial. Detsamma gäller en krets i förordet namngivna samlare och amatörforskare, publicister med flera branschaktörer som på olika sätt och varierande omfattning ställt sina erfarenheter, kunskande, upptäckter och systematiserande till Delzannos förfogande.

Sveriges Myntbok är en fröjd för ögat och det numismatiska sinnet. Mängder av historiska och intressanta notiser och kommentarer är

insprängda i den per regent upplagda kapitelindelningen.

Myntningsförteckningen är kronologiskt strukturerad i valörordning från den högsta till den lägsta och per förekommande myntorter. Efter respektive regents myntavdelning förtecknas och illustreras ett varierande urval kungliga och andra medaljer med hithörande illustrationer av högsta digitala klass. Notiserna ger för såväl den allmänintresserade som specialsamlarna intresseväckande observationer rörande myntens relevans i historisk kontext, tekniska produktionsdetaljer, om gravörer, heraldik och myntmotivens uppbyggnad samt hithörande intressanta detaljer och ibland varianter. Litteraturhänvisningarna är ymnigt förekommande för den som vill fördjupa sig eller bredda sina perspektiv ytterligare.

Väsentligt är att Sveriges Myntbok förtecknar mynttyper, hithörade årtal samt urval väsentliga varianter och tilldelar dessa referensnummer. Det är således lätt att identifiera och för envar hänvisa till ett specifikt referensnummer eller avvikande variation till detta i förteckningsverk över samlingar, beskrivningar i auktionskataloger, inventeringar etc. I görligaste mån har också en användbar konkordanscolumn upprättats till SM-boken så att såväl gamla som nyare brukare kan känna sig "hemmastadda" och noggrant kunna göra jämförelser med gamla referensbeskrivningar.

Precis som under 1700-talet då de klassiska första svenska kopparsticks- och träsnittstypillustrerade förteckningsverken av Brenner och Berch utgavs, är nu mynten förenade med ett urval samtida medaljutgåvor samt vissa minnesutgåvor präglade i senare eller modernare tider. Denna ordning har Delzanno förtjänstfullt presenterat väl, vilket medger synnerligen intressanta jämförelser mellan gravörens uttrycksförmåga och tekniska yrkesskickligheter givet det begränsade utrymmet, tiden till förfogande att fullfölja sina uppdrag samt den konstnärliga frihetsgraden som yrket medger. Medaljkonsten kännetecknas ju tekniskt ofta av högre relie-

fer i utförd präglad eller gjuten form, medan myntens relief är flackare för att kunna räknas lättare och staplas. Medaljen reflekterar de gravörmässiga excesser som gravörerna i sina bästa stunder kunde excellera med, därtill ofta med en omkringliggande skyddande högre ram som kunde skydda huvudmotivet utan att förta intrycket samt utan större hänsyn till preciserad vikt eller standardiserad halt. Särskilt under 1600- och 1700-talens parallella mynt- och delvis ymniga medaljproduktion, speciellt i silver, är det notervärt att avvikande legering användes och att bruttovikten inte alls motsvarade något exakt myntvärde. Endast kastmynt till kröningar och begravingar utgavs till myntnominaler, men för många andra större medaljer av minneskaraktär saknas den strikta överensstämelsen.

Sveriges Myntbok utgör en synnerligen genomgripande nyansering och vägledning till värdering av eller förekommande marknadsindikationer för enskilda mynt per valör, årtal, variant och kvalitet. Huvudkällan till dessa guidande värderingar är de senaste cirka tjugo årens alltmer utvecklade internationella auktionsstatistik (*Coin Archives Population*) över uppnådda, klubbade och med provisioner beaktade försäljningar enligt givna beskrivningar och bedömningar. Auktionsförekomster under den statistiskt belagda perioden betecknas med CAP följt av en antalsiffra, vilken dock inkluderar i förekommande fall försäljningar av samma exemplar och alltså inte behöver avse olika exemplar.

En fördel med refererade auktionsförsäljningar är att man kan följa upp enskilda objekts såväl beskrivna kvalitet som avbildade visuella kännetecken, en källa till ökad insikt och förståelse för hur olika aktörers kvalitetsbedömning kan variera och därmed förekommande toleranser.

Här ska dock påpekas att en del försäljningar även på auktioner men också över mynthandelsdisk eller mellan privata aktörer givetvis inte finns med eller beaktats, eftersom de inte är officiella och offentliga.

Roberto Delzanno har balanserat ganska väl och myntmarknadsnoteringar framåt får naturligtvis bidra till nödvändiga korrigeringar och ytterligare kalibrering med verkligheten. Vad gäller särskilt sällsynta eller ytterst sällan på marknaden förekommande försäljningar eller auktionstillfällen får man ibland konstatera och referera till betydligt äldre prisnoteringar. Dessa i sin tur har skett under andra valutabetingelser och marknadsförutsättningar som inte kan direkt jämföras med dagens förutsättningar och situation. Det är i dessa avvikande eller infrekventa fall som personlig erfarenhet kan tillföra mycket väsentliga informationer av betydelse för en totalbedömning av status och tillgänglighet, möjlighet till statistisk förekomst på marknaden, etc. Jämknings har i en del diskuterade fall skett i förhållande till förekomst i enskilda kvaliteter samt med beaktande av hur utprägling är i förhållande till tidens tekniska standardiserade förmåga.

Genomgående förekommer från fyra kvalitetskolumner för de äldre till uppåt sju för moderna präglingar. Notabelt är att ganska många kolumner avseende de äldre mynten saknar guidande värderingar för högre kvaliteter (över 1+). Anledningen ska förstås så att antalet försäljningar är så få eller att sådana högre kvaliteter för enskilda årtal, typer, etc helt enkelt inte är bevarade i tillräckligt många exemplar för att lämna avtryck meningsfullt som vägledande guidepris. Därför ska enskilda auktionsnoteringar eller hithörande informationer tolkas som momentana och med försiktighet, där enbart förhållandena just då gällde och gav aktuellt pris. Unika eller extremt rara präglingar, stora som mindre, har ingen standardiserad värdeindikering utan exemplifierar det klassiska fallet där köpare och säljare må komma överens enskilt om en transaktion ska kunna genomföras.

Myntmarknaden globaliseras fort och på alla slags vis. Traditionella "hemmamarknader" gäller inte nödvändigtvis, svenska mynt kan samlas i Tyskland, USA eller Kina. Internet-

auktionerna och "live-bidding" har, om inte ersatt så, utgör ändå en mycket väsentlig del av hur auktionshandeln bedrivs i dag. Digitala bilder är bättre än någonsin även om stämpelglans och patina aldrig helt rättvisande kan åskådliggöras digitalt i förhållande till den personliga betraktelseupplevelsen.

Att förstå dynamiken och filosofin kring kvalitetsbedömning och de varierande synsätt som förekommer i Sverige, Skandinavien kontra Europa och USA är en del av den komplexitet som måste upplevas. Sådan erfarenhet finns ingen genväg till. Likväl är den väsentlig att förhålla sig till om man i något avseende ska med relevans bedöma marknadsnivåer, efterfrågetrender, tillgänglig population av aktuella jämförelseobjekt etc. Dessa omständigheter utgör en intressant krydda och är en del av dynamiken i hela hobbyen.

Med Roberto Delzannos tunga encyklopediska Sveriges Myntbok tillförs myntintresserade en väsentlig hörnsten för tillämpat samlande och inspiration av den historiska kopplingen bara ett mynt kan reflektera närvarokänslan av!

Per-Göran Carlsson

(kan nås på mejl pgc21@hotmail.com)

Första utkomna numismatiska boken i Sverige år 2021

NORDISK NUMISMATISK ÅRSSKRIFT
Ny serie, 2, utkommer i dagarna. Den nya utgåvan distribueras av Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet. Ett fåtal exemplar av denna volym liksom av den föregående, *NNÄ Ny serie, 1*, kommer att kunna beställas även hos SNF.

Roberto Delzanno, Sveriges Myntbok – Münzen aus Schweden – Coins from Sweden 995–2022. Appraisals, statistical data, hammer prices. Self-published 2020. 2 vol., 1326 p., colour illustrations. Hardcover, 21x29.7 cm. ISBN: 978-91-639-9468-5. 795 SEK.

The Entire World of Swedish Coinage in Two Books

Roberto Delzanno set quite an ambitious task for himself: not only did he present a historically annotated catalogue of all Swedish coins, he also provides statistics to demonstrate their occurrence and estimated prices for specimens of several conditions from very good to extremely fine / FDC.

The work is richly illustrated and certainly easy to use, at least if you are already very familiar with Swedish coinage. Beginners, however, will struggle. And that's a pity. After all, every page of the catalogue proves how much work and effort went into it. When reading the book, you realize that the meticulous obsession for detail could have created a great work for decades to come if the author had had a few helpers around him who made him think about what users actually need.

For anyone who is looking for a catalogue to identify Swedish coins will be completely lost. Unless he likes to leaf through thick books. Or prefers to identify coins with the help of CoinArchives and the like anyway. Features to help identify coins, such as indices, are completely missing. And it is rather by chance that one encounters the table of contents (which, by the way, does only exist in the first book if I haven't missed it despite looking for it several times). And one wonders why the typesetter decided to leave the third page of the book blank and to hide the table of contents on the fourth page. I admit it, I am old-fashioned and have leafed through too many books in my life.

That's why I expect them to have a certain structure. And, unfortunately, I did not understand the structure of this book.

Nevertheless, the author made an honest effort to reach as many people as possible with his work. He decided to write the most important texts in three languages, in Swedish, German and English. However, that does not apply to all parts. The introductions are written in three languages, although it can be difficult to find the entire text in a certain language. On page 227 and 228, for example, the German text is scattered over four different places. And the texts that indicate how and why certain subtypes can be distinguished are only available in Swedish. Regarding terms such as "Hammarpräglad" and "Valsverpräglad", you might still be able to guess why the author differentiated the coin types. But in other cases one rather stares at the pictures (which are excellent) and wonders what is supposed to be the big difference between the coin types.

Thus, you are left with three options: You can understand the book as a kind of a riddle and intellectual challenge. You learn Swedish. Or you feed Google Translate with the Swedish explanation, and are once again very glad that Google exists.

You can tell from every page of the book how long and intensively the author studied Swedish numismatics. He is so familiar with his system that it is hard to imagine for him that there are people who pick up his book for the first time ever. Yes, there is an introduction. No, it does not explain everything one would like to know. For example what certain abbreviations above charts mean. AR and TYP are rather easy to understand. AR is the year and TYP actually indicates the coin type. But what does CAP mean? And wouldn't it have been easier to add tables of concordance at the end instead of filling charts with enigmatic abbreviations of Swedish standard literature, the meaning of which one has to search over and over

Recensionen har tidigare publicerats i *Coins Weekly*, den 18 februari 2021.

again on the pages between advertisements and the introduction?

Moreover, it doesn't meet any standard – neither in scholarly nor popular scientific terms – to only mention in the introduction that entire historical texts were taken from auction catalogues. If a text is quoted word-for-word, there needs to be a reference that allows you to identify the source. A little asterisk at the beginning of the text is not enough. Period.

It is just annoying that no editor has looked at this book and revised minor details. It would have been so easy to solve the problem of abbreviations: one could have created a small bookmark indicating the abbreviations and their explanations. Perhaps an editor would have also pointed out that one should either assign a number to the medals that can be used as a reference or completely refrain from including them in the work in order to lighten the about 1,350-pages heavy book. An editor would have remarked that advertisements should be placed at the end of the book and that the name of the author, his email address and his website do not need to be mentioned on every single blue chapter separator.

The book at hand is wonderful. And it could replace any Swedish catalogue. However, in order to do so the author ought to have collaborated with an editor and had the layout made by an experienced typesetter. Thus, *Sveriges Myntbok* is a prime example for the fact that profound knowledge and countless hours of work are not enough to make an easy-to-use book for coin enthusiasts.

Ursula Kampmann

KIETTESTA MANUFACTURIE STEMPEL

I ÖSTRA DELEN AV Västmanland, ungefär mellan Sala och Västerås, ligger Kättsta säteri, en egendom med anor från medeltiden. År 1730 tillträdde säteriet av en ny arrendator, Abraham Hedman (1699–1766). Hedman, som under sin levnad var en kontroversiell politiker, hade ett förflutet som militär, men fick med åren ett allt större intresse för näringslivet.

År 1738 anlade han på egendomen ett manufakturverk (vid denna tid skrivet Kiettestad), en linnefabrik som begåvades med kraft från Solingebäcken. Kronan lämnade stora subsidier till verksamheten och snart uppfördes fyra verkstäder med vardera tio vävstolar. Verksamheten måste ha framstått som imponerande; inte mindre än hundralet personer sysselsattes vid produktionen.

Hedman var uppenbart en driftig karl; redan samma år som verksamheten inleddes presenterade han en egen uppfinning. Det var en spinnrock med vilken en spinnerska kunde spinna två trådar samtidigt, en med vardera handen, en dubbelspinnrock med andra ord. Trots generösa statliga anslag och stor uppfinningsrikedom blev industrin inte särskilt långlivad; redan efter ett par decennier hade den deklinerat avsevärt och några år senare var allt historia.

I Daniel Georg Neschers (1753–1827) egenhändiga förteckning (nu i Kungl. Biblioteket) över sin imponerande samling av svenska polletter, finns ett minne från Kättsta. Han beskriver där en ensidig kopparprägling med omskriften KIETTESTA MANUFACTURIE STEMPEL, vilken omsluter bilden av två spinnrocksrullar och en vävspole, varunder bokstäverna A. H.

Vi får förmoda att Nescher ansåg präglingen vara en pollett, varutan all anledning skulle saknas att förteckna den. Johan Otto Wedberg berör åter Kättsta-präglingen i *Numismatiska Meddelanden* XV (1900). Hans teori är att "det är en stämpel, som varit

Stämpel och/eller pollett med en "dubbelspinnrock" och därunder initialerna AH som mittmotiv och den retrograda omskriften:

KIETTESTA MANUFACTURIE STEMPEL.
Koppar. Ensidig. Diameter 26 mm.

FOTO: MAGNUS WIJK.

afsedd att nyttjas för tryckning å fabriken tillverkningar". Wedberg har antagligen rätt om stämpelns användning, vilket styrks av att bild och text är spegelvända.

Det kan ändå inte helt uteslutas att stämpeln också skulle kunna vara en pollett. Neschers förteckning förfärdigades år 1806, alltså endast ett halvsekel efter manufakturverkets verksamhetstid. Det är sålunda möjligt att Nescher hade information om att den förutom som stämpel även hade använts som pollett. Med blyerts har dessutom noterats i förteckningen, möjligen i senare tid, att även (åtminstone) ett exemplar "i bark" är känt. Detta förgängliga material användes ofta som ämne för polletter i äldre tid.

Det här avbildade exemplaret av stämpeln, eller eventuellt polletten, kommer från Sven Svenssons samling. Det såldes på SNF:s auktion 171 som nummer 97, då med en ofullständig beskrivning. Som nämnts hade alltså också Nescher ett exemplar, vilket efter hans död borde ha införlivats med grosshandlare Johan Sharps (1785–1850) enorma numismatiska samlingar; den nescherska pollettsamlingen utgjorde nämligen grunden för den scharpska pollettsamlingen.

I auktionskatalogen efter Scharp (1851) återfinns märkligt nog inte Kättsta-präglingen. När John Edvard Arfwedsons rika pollettsamling såldes på Bokauktionskammaren år 1874 dök den dock upp igen, nu emellertid som obestämd. Artikelförfattaren har inte kännedom om några ytterligare innehav i betydande samlingar av den intressanta präglingen. Det förefaller inte omöjligt, utan fastmera sannolikt, att det är samma exemplar som har ägts av såväl Svensson, Arfwedson som Nescher.

Oavsett hur eller till vad den lilla kopparpräglingen har begagnats är den med sina avbildade spinnverktyg ett både viktigt och charmigt kulturhistoriskt föremål.

Dan Carlberg

PRESSGRANNAR

Sigtunamynt i norskt fynd

I NNUM 2021:2, marsnumret, skriver Bo Gunnarsson på sidorna 45–48 om ett år 2019 ensamfunnet Sigtunamynt i Velvang Vestre, Stjørdal, Trøndelags fylke i Norge. Myntet är präglat efter 1009 med en inte tidigare känd kombination av stampar.

Falskmyntning

398 miljoner kronor i falska dollar- och eurosedlar har beslagtogs i Bulgariens huvudstad Sofia. De förfälskade sedlarna är av hög kvalitet och skulle skickas till Ukraina och västra Europa. En man och en kvinna har gripits i samband med beslaget. Sedlarna har tillverkats på en tryckerianläggning vid ett universitet i Sofia.

TT-Reuters /
Dagens Nyheter 18 mars 2021

Program för SNF:s årsmöte i Skara 29-30 maj 2021

Lördag 29 maj

12.00	Lunch (Best Western Hotell)
13.30 – 15.00	SNF:s årsmöte 2021 (Best Western Hotell)
15.00	Kaffepaus
15.15 – 16.15	Föredrag av Cecilia von Heijne (Best Western Hotell)
19.00	Middag (se uppdatering på SNF:s hemsida)

Söndag 30 maj

Aktiviteter och lunch kommer att annonseras på SNF:s hemsida.

Måltider

Lördagens lunch serveras på Best Western Hotell i Skara.

<https://www.elite.se/sv/hotell/linkoping/stora-hotellet/storan-restaurang/>

Anmälan till lunchen görs till Roger Svensson, e-post roger.svensson@ifn.se, senast den 22 maj.

Anmälan till lunchen är bindande. Mat och dryck betalas kontant på plats.

Hotell

Best Western Jula Hotell & Konferens, Vilangatan 4, 532 37 Skara, www.bestwestern.se/booking-path/hotel-details/best-western-jula-hotell-a-konferens-skara-88173. Bokning görs via hotellet, telefon: 0511-31 00 00.

Uppdateringar på SNF:s hemsida

Med anledning av Covid-19 råder det – när denna annons skrivs – fortfarande stor osäkerhet om smittspridning och rekommendationer från Folkhälsomyndigheten. Det har därför varit svårt att boka aktiviteter på museum och andra sevärdheter, som för tillfället är stängda. SNF:s medlemmar uppmanas därför att besöka SNF:s hemsida www.numismatik.se för uppdateringar av årsmötetsprogrammet.

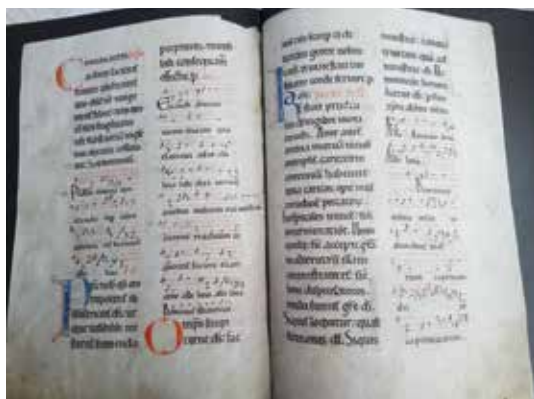
Besökstips: Skaramissalet

är Sveriges äldsta kända bevarade bok, om än inte med alla ursprungliga sidor i behåll. Varje sockenkyrka hade sitt eget *missale*, en mässbok med böner och sånger, men få av de tidigaste finns kvar än i dag.

Skaramissalet beställdes till invigningen av Skara domkyrka omkring år 1150 då Bengt den gode var biskop i Skara. Faktiskt ungefär vid samma tid som präglingen av götalandsspenningar inleddes i Lödöse.

Boken finns utplagd i en monter i Skara stifts- & landsbibliotek, Gamla biblioteket. Där säljs också faksimilupplagan från 2006 av Skaramissalet.

Se mer här: skara.se/se--gora/bibliotek/gamla-biblioteket/sveriges-aldsta-bok.html

Uppslag i faksimilupplagan av Skaramissalet.

FOTO: MGL

MGL

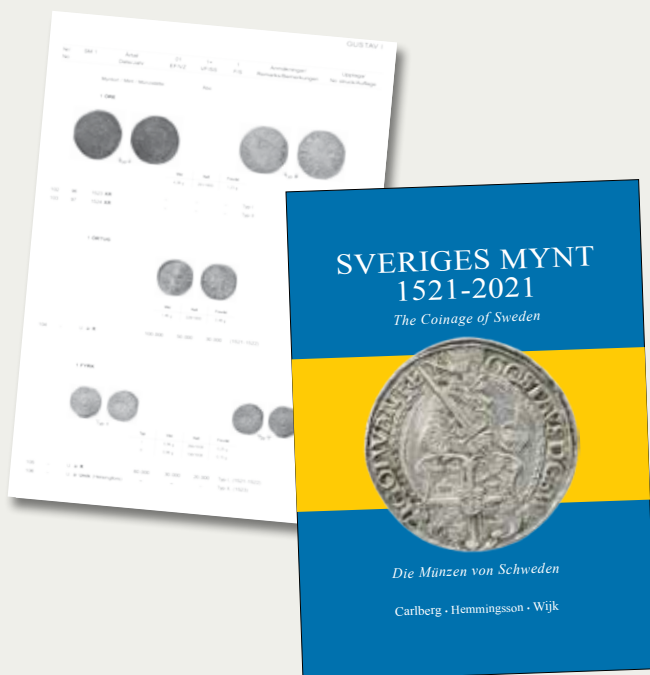
SVERIGES MYNT 1521–2021

ÄNTLIGEN!

SNART ÄR NYA SVERIGES MYNT 1521–2021 HÄR!

Sveriges mynt 1521–2021 är den officiella uppföljaren till *Sveriges mynt 1521–1976*. Den uppfyller därför högt ställda krav på vetenskaplighet och fullständighet. Nya *Sveriges mynt* redovisar många mynt som inte hittills har publicerats i något samlingsverk, flera mynt har dessutom omattribuerats. Nytt i denna utgåva är en fullständig redovisning av myntens upplagor, vikt och halt samt uppgifter om myntmästare och gravörer. *Sveriges mynt* är tydlig och lättöverskådlig samt innehåller för användbarheten som enda verk en konkordans mot gamla *Sveriges mynt*. Allt detta är samlat i en, praktisk volym som omfattar periodens alla valörer och metaller.

Köp ditt exemplar direkt av oss på FRIMYNT den 4 september, eller beställ via info@sverigesmynt.com. Priset är 500 kr.

NUMISMATISKA FÖRENINGAR I SNF

Alingsås Numismatiska Förening
Edshultsvägen 20
441 96 Alingsås

Falu-Borlänge Myntklubb
www.fb-myntklubb.se

Göteborgs Numismatiska Förening
www.gnfinfo.se

Halmstads Myntklubb
Östra Infarten 4
313 31 Oskarström

Kalmar Myntklubb
www.kalmarmyntklubb.se

**Katrineholm Flen Vingåker
Myntklubb**
www.kfvmynt.se

Myntklubben Skilling Banco
www.mksb.se

Nola Myntklubb, Örnköldsvik
www.infoom.se/nolamyntklubb

Norrköpings Myntklubb
www.norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska Föreningen i Hässleholm
www.myntforeningen.se

Numismatiska klubben i Uppsala
www.nku.nu

Samlarföreningen Klave
Oskarsgatan 12
331 41 Värnamo

Samlarklubben Numis
www.numisskelleftea.se

Sigtuna Myntklubb
www.sigtunamyntklubb.se

Stockholms Myntklubb
www.stockholmsmyntklubb.se

Strängnäs Myntklubb
ga@aotn.eu

Svenska Pollett föreningen
www.pollett.se

Sävsjö Myntklubb
Parallellgatan 19
576 33 Sävsjö

Södra Dalarnas Myntklubb
medlem.spray.se/sdmyntklubb

Vetlanda Numismatiska Förening
Ölandsgatan 7
574 37 Vetlanda

Villstadortens Myntklubb
Hedvägen 4
314 33 Hyltebruk

Westerberglagens Myntklubb
Flatenbergsvägen 4
777 34 Smedjebacken

AUKTIONER & MÄSSOR

8/5 Myntauktion, Mynt-
kompaniet, Stockholm

15-16/5 Misab, auktion 36,
Stockholm

3/7 Myntmässa, Sävsjö
myntklubb

21/8 Myntmässa, Norr-
köpings myntklubb

4/9 Myntmässa, FriMynt,
Helsingborg

25/9 Myntmässa, Sveriges
Mynthandlares förening,
Lund

2-3/10 Misab, auktion 37,
Stockholm

Se mer här: ingemars.se/agenda

PRESSKLIPP 1900

Nya svenska pengar, som inte gå.

Här om dagen anlände till en af Visby affärsmän en större försändelse från utrikes ort, innehållande en sorts mycket unika servetringar. De voro förfärdigade af svenska, gångbara ett- och två-öringar, hvilka blifvit sammanlödda och sedan öfverdragna, ett-öringarna med förgyllning, två-öringarna med silver.

Då tullkammaren ej ansåg sig kunna tillåta varans införsel utan polismyndighets medgifvande, hänsköts frågan till magistraten, som beslutat, att varan ej får till emottagaren utlemnas.

Åtgärden torde få anses såsom särdeles välbetänt, enär de förgyllda ett-öringarna lätt skulle kunna utprånglas som 5-kronor i guld och de försilfrade två-öringarna som femtio-öringar, säger Gotl. Alleh.

Notis i Wedbergs
klippsamling år 1900

MYNTMÄSSA I NORRKÖPING

LÖRDAG 21 AUGUSTI 2021
kl. 10:00 – 15:00

STALLET

Slottsgatan 130

Mynt, Frimärken, Vykort, Antik

Ca 20 mynthandlare/utställare

ABAXA.se Mynttillbehör

Försäljning – Värdering

Arrangör:

Norrköpings Myntklubb

<http://norrkopingsmyntklubb.se>
info@norrkopingsmyntklubb.se

MEDLEMSAVGIFTER

SVENSKA
NUMISMATISKA
FÖRENINGEN

Vuxen 200 SEK/år
Junior 100 SEK/år
Utomlands boende
375 SEK/år

Plusgiro 1500 07–3
Bankgiro 219–0502

Som medlem får du
Svensk Numismatisk Tidskrift
som utkommer med
åtta nummer om året

info@numismatik.se

Skarabé
Mynt & Guld AB
 köper och säljer
 MYNT, SEDLAR
 och MEDALJER
 Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6
 411 17 Göteborg
 Tel. 031 - 135 088
 skarabe@telia.com - www.skarabe.eu
 Öppet: Vardagar 10 - 18

Myntmässan
 Sävsjö Myntklubb hälsar dig välkommen till
 Kulturhuset Sävsjö
 Lördag 3 juli 2021
 Klockan 11.00-16.00

Ett flertal etablerade utställare
 Försäljning av mynt och tillbehör
 Servering
 Entré 20 kronor

Kontaktpersoner: Kenneth Ohlsson 070 2256295
 christer.pettersonsavsjö@telia.com

**Strandbergs Mynthandel
 & Aktiesamlaren AB**

Värderar, köper och säljer
 mynt, ordnar, medaljer, aktiebrev,
 sedlar, äldre handlingar m.m.

www.strandbergs-mynt.se

Hantverkargatan 36
 112 21 Stockholm
 Tel. 08 - 611 01 10

**HOLMASTO
 MYNTHANDEL**

MYNT, SEDLAR, MEDALJER,
 MILITARIA M.M.

Vårens auktioner
 se: www.holmasto.com

Alexandersgatan 50
 00100 Helsingfors, Finland
 +358 9 666 500
holmasto@holmasto.com
www.holmasto.com

**ANTON
 MEYBUSCH**
 Kongelig Hofmedaillör
 av Karsten Kold

kan beställas hos SNF
 Ordinarie pris 525 SEK
 Medlemspris 420 SEK
 + ev. porto

info@numismatik.se

SNT-register

Sedan 1990 har register över föregående
 års artiklar och notiser i SNT presenterats i
 februarinumret.

På SNF:s hemsida - www.numismatik.se -
 finns titel- och författarregister i sökbar
 pdf-format från 1977 till och med 2020.

MYNTBUTIKEN I SVERIGE AB

Kyttingevägen 15
 181 31 Lidingö

Tidsbokning: 08-684 392 00

**KÖPER MYNT - MEDALJER
 HEMBESÖK STOCKHOLM**

Se exempel på inköpspriser:
www.myntbutiken.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmarken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Hantverkargatan 8
11221 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
kontakt@selinsmynthandel.se

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08 – 662 62 61

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNRAR**
*Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur*
www.nordlindsmynt.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER**

Olympiska föremål

Gamla Brogatan 36
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08 – 411 08 07

Öppet: måndag – torsdag 11–13

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är sedan 1973 en etablerad sammanslutning av för närvarande 22 mynthandlare. Föreningens syfte är att samordna strävanden och idéer angående mynthandels utveckling, uppmontra vetenskaplig forskning och sprida kännedom om numismatik, samt att skapa varaktiga och vänskapliga förhållanden svenska mynthandlare emellan. Medlemarna förbinder sig att ej saluföra förfalskade objekt i enlighet med Svenska Numismatiska Föreningens upprop.

BESO UR & ANTIK AB

Bertil Svensson
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 – 139484
besour @ telia.com
www.besour.se

CEDERHOLMS MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 076 – 8344684
cederholmsmynthandel @ gmail.com

COLLECTIA AB

Pramvägen 1
312 51 Knäred
Tel. 0430 – 50743 (mån – tors 13–15)
info @ collectia.se
www.collectia.se
Kontakt: Jimmy Häggqvist

ROBERTO DELZANNO MYNTHANDEL

Villa Långbro – Stockholm
Tel. 0708 – 865008
roberto @ delzanno.se
www.delzanno.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08 – 7326686, 070 – 2126455
christian.hamrin @ telia.com

JOAKIMS MYNT & SEDLAR

Södra Långvägen 17 A
443 39 Lerum
www.joakimsmyntochsedlar.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 37
371 35 Karlskrona
Tel. 0455 – 81373
lennart @ mynt.nu
www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14 / Box 98
501 13 Borås
Tel. 033 – 410315

LUNDS MYNTHANDEL

Klostergatan 5
222 22 Lund
Tel. 046 – 144369
butik @ lundsmynthandel.se

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
373 32 Nätraby
melinmynt @ hotmail.com

MITQALCOINS

Klas Johnsson
Box 5078
141 05 Kungens kurva
info @ mitqalcoins.se
Tel. 070-6101073

HB MYNTINVEST CORONA

Hemgårdsvägen 28f
611 38 Nyköping
Tel. 0155 – 286325
www.coronamynt.se

NILSSONS MYNTHANDEL AB

Box 12
896 21 Husum
Tel. 076 – 1132207
nilssonsmynthandel @ hotmail.com

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46 / Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08 – 6626261
info @ nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

NUMIKON / TICALEN MYNTHANDEL

Stefan Jonasson / Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 073 – 9540868
numikon @ comhem.se

PECUNIA MM HB

Östra Mårtensgatan 19
223 61 Lund
Tel. 0705 – 252519
mattsson.g @ telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30 / Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel. / fax 042 – 122528
pedersen.mynt @ telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Hantverkargatan 8 / Box 16390
112 21 Stockholm
Tel. 08 – 4115081
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel. / fax 031 – 135088
skarabe @ telia.com
www.skarabe.eu

SVENSK MYNTHANDEL

Mikael Kindahl
Badstugatan 24, Bredablick
691 32 Karlskoga
svenskmynthandel @ hotmail.com
www.svenskmynthandel.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Gamla Brogatan 36
111 20 Stockholm
Tel. 08 – 4110807
www.hwmynt.se

AB WIJK ANTIK

Flisvägen 5
743 94 Skyttorp
Tel. 070 – 3680807
info @ wijk.se

www.smf.com.se

MYNTAUKTION

Stockholm lördag 8 maj 2021

**Nu söker vi inlämningar till höstens stora live-auktion.
Välkommen in med dina objekt!**

Några redan inlämnade objekt till vårens auktion:

1 daler 1559

1 daler 1568

5 kopek 1787
Avesta

1 riksdaler 1825

Charlemagne
Pavia. Denier

Tyskland
Brunswick-Lüneburg
20 mark 1875

Ryssland
25 kopek 1892

Bättre mynt och hela samlingar mottages till kommande myntauktioner.

Vi har mycket goda möjligheter att finna köpare till dina objekt eftersom mer än 20.000 kunder i Sverige och utlandet ser varje auktion via vår hemsida och katalogen.

Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17

E-post: coins@myntkompaniet.se

www.philea.se

VAD HÄNDER MED DIN SAMLING NÄR DU INTE LÄNGRE FINNS?

Ibland är det bra att ha svaren på det vi helst inte vill tänka på. Det händer alltför ofta att vi kommer i kontakt med anhöriga till samlare som har avyttrat den efterlämnade myntsamlingen på ett förhastat och ofördelaktigt sätt. Det kan röra sig om att mynten har sålts till en mindre nogräknad - eller även oärlig - köpare, men det kan också ha skett genom försäljning via en auktionsfirma som inte har varit specialiserad på mynt och därmed inte har lyckats med att få ut det fulla värdet. Försäkra Dig gärna om att Dina anhöriga har uppgifter om vart de ska vända sig om det oförutsedda inträffar. Att ha tillgång till en pålitlig och specialiserad partner är en stor fördel för de efterlevande.

Myntauktioner i Sverige AB

Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda

E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon: 08-410 465 65

www.myntauktioner.se